No. 245 1835.

BREDASCHE COURANT.

Staat-, Letterkundig- en Wetenschappelijk

Nieuws- Blad.

Donderdag 15. October.

LATERE BERIGTEN DER VORIGE COURANT.

Breda. — De fransche minister *Thiers*, is vergezeld van Antwerpen, waar hij Zaturdag jl. was aangekomen en eenige openbare lastgevingen heeft toegewijd, te Brussel gearriveerd.

— Uit Leuven wordt gemeld, dat de stedelijke raad in zijne jongste zittingen overeengekomen was, dat de voorstellen van den aartsbisschop van Mechelen, betrekkelijk de vestiging van de katholijke universiteit te Leuven, onaangenaamheden waren.

— In het Luiksch, en België voornamelijk in de rigting van Mons naar Brussel en elders heeft men in den avond en nacht van 9 op 10 dezer een geweldigen storm gehad, van zware stortvlagen vergezeld, waardoor hier en daar aanmerkelijke schade moet zijn aangerigt; te Jesseppe onder anderen waren onderscheidene dikke weggelagen en boomen in den omtrek omvergeteld, terwijl op den weg naar Mons zelfs eenige huizen omgeslagen en ingestort zouden zijn. Men heeft tevens in de streken, waar deze storm zich doen gevoelen heeft, en ook te Brussel en Leuven opgemerkt, dat de barometer tijdens den storm, tot een buitengewone laagte was gedaald.

— Te Antwerpen waren heden (15 October) genoteerde Rente 101¼; 5. Metall. 102⅞; Sp. Obligaties 30; Passif 30 30; ⅛; Leening 1834, 42⅛; Cortes 29⅝; Uitgest. 14¼; Napolitanen 92; Sicil. 95; Rom. B. 101; Id. te Antw. 97; Braz. 86½.

FRANKRIJK.

Parijs, den 11den October.

Bijzondere berigten uit Madrid van den 6den dezer, vermelden, dat de stedelijke militie aldaar, twee dagen te voren, door eene verlichting, zoo van de kazernen, als van eenige particuliere gebouwen, hare vreugde had te kennen gegeven over den inhoud van het dekreet, waarbij zij tot nationale garde werd verheven. Het schijnt dat de heer *de Mendizabal* alle moeite doet om zich de dit korps bemind te maken; immers nadat men het noodig vond, hem aan het hoofd der nationale garde te plaatsen had laten varen, heeft hij zich dadelijk als vrijwilliger daarbij doen inschrijven.

Het dekreet waarbij de Cortes werden bijeen geroepen, is met den meesten spoed naar de provincien verzonden, en met order convert aan den Engelschen consul, om te beletten dat deze depesche door partijgangers of door het leger-korps van den graaf *de las Navas* werd opgehouden. Uit Katalonien, Valencia, Estramadura, Kastilien en Gallicien had men het beste ontvangen, dat dit besluit eene zeer gunstige uitwerking had, en de juntas waren ontboden. Maar zeer ongelukkig waren de berigten, welke dit overbleef zenden zijn, en van den staat van Andalusien bevatten, waarde gemoederen het meest waren opgewonden. De heer *de Mendizabal* had van de junta van Cadix eene depesche ontvangen, waarbij werd te kennen gegeven, dat men, in weerwil van het volkomen vertrouwen, dat men in zijn karakter stelde, het tegenwoordig bestuur niet eerder zoude erkennen, noch het aangenaamst gezag zoude nedeleggen, dan nadat er eene eenstemmende verzadening was bijeengenomen. Te gelijker tijd ward aan de afgevaardigden van Andalusien ieder in 't bijzonder bekend gemaakt, dat men hun mandaat, wanneer zij in eene andere vertegenwoordiging zitting mogten nemen, als ingetrokken beschouwde. Intusschen meende men in de hoofdstad, dat de zes overige juntas, die zich in Andalusien gevestigd hebben, zich misschien zouden bedenken, en dat alsdan die van Cadix eindelijk genoodzaakt zouden zijn geene toe te geven. Het zoogenaamd bevrijdend leger hield nog steeds dezelfde positien aan den oever van den Manzanares bezet, en de graaf *de las Navas* had de voorstellen van bemiddeling door den generaal *Gurrago* overgebragt, van de hand gewezen, of liever geweigerd eenig bepaald antwoord te geven, alvorens hij nadere berichten van de centrale junta had ontvangen, die te Andujar spoedig bijeenkomen.

Eindelijk bevestigen dezelfde berigten, dat de heer *de Mendizabal* zich volkomen met den Engelschen gezant scheen te verstaan, terwijl de heer *de Rayneval* slechts geringen invloed had.

Het *Journal de Paris* deelt onderscheidene depeches van de grenzen mede, hoofdzakelijk inhoudende, dat er den 3den dezer twee afgevaardigden uit de junta van Barcelona naar Madrid zijn vertrokken, en den volgenden dag het dekreet is bekend gemaakt, waarbij de cortes worden bijeengeroepen. De generaal *Mina* had aan het stedelijk bestuur van Bayonne kennis gegeven, dat hij zich eerstdaags naar Barcelona meende te begeven.

Te Mahon was het volk andermaal in beweging geraakt, en hadden de aartsbisschoppen van St. Jago, Sarragossa en Tarragona gevaar geloopen van vermoord te worden.

Den 7den had zich een aanzienlijk korps Navarresen in den omtrek van Figueras vereenigd.

Eindelijk verzekert men in deze berigten, dat er van den 20 tot den 27sten niets belangrijks tusschen de beide hoofdlegers is voorgevallen.

Volgens bijzondere brieven zoude het thans werkelijk aan de generaals *Gamboa* en *Espeleta* gelukt zijn zich te Ora in Oud-Kastilien te vereenigen. Dagegen was de hoofdmagt der Karlisten in den omtrek van Vitteria bijeen getrokken, en was men dientengevolge ala te Peamte de la Reyna voor eenen aanval van hunne zijde bevreesd.

— De *Moniteur* levert heden eene koninklijke ordonnantie, waarbij in het tarief der donanen eenige wijzigingen worden daargesteld. De inkomende regten op de steenkolen langs den zeekant, die op het gegoten ijzer, buitenlandsche sterke dranken, horlogiewerken, hebben onder anderen eene vrij aanzienlijke vermindering ondergaan.

— Uit Bordeaux schrijft men dat het hoofdkwartier van den generaal *Jomin* eerstdaags van Bayonne naar Pau zal worden verplaatst.

— Heden, zaterdag van den Zondag, geene fonds-notering.

NEDERLANDEN.

Haarlem, den 14den October.

Bij besluit van Z. M. zijn tot repetenten van den waterstaat benoemd *B. P. G. van Diggelen* en *J. P. K. Tellegen*.

— H. M. de koningin en H. K. H. prinses *Albert* van Pruissen zijn gisteren middag van het Loo in de residentie teruggekeerd.

— H. K. K. H. de prinses *van Oranje* vindt zeer dagen te Spaadik van Hoogstderzelver reis naar Duitschland toegevoegd. Hoogstdezelve is niet bij de bijeenkomst te Teplitz tegenwoordig geweest, gezien in de onderscheiding gelegen, waar Hoogstdezelve de besoeken van de keizers van Oostenrijk en Rusland en der overige bloedverwanten ontvangen heeft.

— Uit Utrecht schrijft men dat H. K. H. de prinses *Albert* van Pruissen eergisteren die stad met Hare tegenwoordigheid heeft vereerd. Na het ontbijt genomen te hebben bij Z. Exc. den oud-gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indie, baron *van der Capellen*, op Vollenhoven, en aldaar het fraai kabinet bezigtigd te hebben, is H. K. H. des middags ten 2 uren te Utrecht aangekomen, heeft de bibliotheek der Akademie, het landbouwkundig kabinet en andere merkwaardigheden aldaar bezigtigd en is daarop naar 's Gravenhage vertrokken.

— In de *Utrechtsche Courant* leest men voorts het volgende:

„Men vernemt, dat dezer dagen door Z. M. tot de verplaatsing van eenige provinciale gouverneurs besloten zoude zijn, ten gevolge waarvan T. Exc. de gouverneur baron *van Hugel van Leeuwenhoven*, tot andere betrekkingen geroepen, zoude vervangen worden door den baron *van Zuylen van Nyevelt*, thans gouverneur der provincie Vriesland. Aan het hoofd van het gouvernement van laatstgemelde provincie zoude gesteld worden Z. Exc. de staatsraad *L. van Toulon*, die in het gouvernement van de provincie Utrecht door den heer Mr. *C. C. J. C. Copes van Haasselt*, thans griffier der Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, zoude opgevolgd worden."

— De commissie tot herziening der wetboeken houdt zich niet bezig, zoo als gemeld is, met het wetboek van koophandel, dat reeds lang te afgewerkt, maar met dat van burgerlijke regtsplegingen.

— Naar men vernomen houden de verschillende kamers van koophandel in de provincie Holland zich bezig met de opstelling van adressen aan de Staten-Generaal, waarbij zij derzelver bedenkingen tegen eene verhooging van inkomende regten op de granen, die den handel benadeelende, zullen doen kennen.

— Naar men vernomen is door Z. M., bij wijziging in het 2de lid van art. 4 van het bij Hoogstdezelfde besluit van 3 november 1827, no 92, vastgesteld reglement voor het examineren en admissie der zee-officieren, bepaald, dat de thans bij 's Konings besluit, van 7 april jl., no 93, gepensioneerde officieren van het korps mariniers, alsmede die welke in vervolg van tijd pensioneerd of eervol ontslagen mogten worden, zullen [illegible]

aan hetzelve te blijven behouden, onder verpligting om jaarlijks aan hetzelve te blijven betalen eene contributie, gelijk aan die welke voldaan wordt door de officieren, tot het vaste korps zeeofficieren behoorende, met welke zij in gelijken rang staan.

— Naar men vernoemt, is door Z. Exc. den minister van financiën, tot wegneming van alle daaromtrent bestaande onzekerheid, verklaard, dat de opene kennisgevingen of zoogenaamde invitatie-billetten van de Nederlandsche of van vreemde posthesturen, aan particulieren gerigt, en die geene andere betrekking hebben, dan om deze uit te noodigen tot het frankeren van brieven, welke uit hoofde van het vermijden dier formaliteit, voor de afzenders niet hebben kunnen worden verzonden, met geen Nederlandsch port behooren te worden getaxeerd, en zulks om het even of die kennisgevingen voor ingezetenen van dit Rijk, dan wel voor buitenslands, zijn bestemd; kunnende alzoo deze invitatie-billetten steeds portvrij worden uitgereikt of verzonden, behoudens de betaling der vreemde verschotten, waarmede dezelve, in sommige gevallen, zouden kunnen zijn bezwaard.

— Men meldt uit Scheveningen, dat 11. Zaturdag morgen de eerste aan den reeder *M. Varkenvisser* toebehoorende pink met versche haring van de zich op de Engelsche kust bevindende haringvloot, aldaar is aangekomen. Een half uur daarna werd dezelve door eene tweede, van den reeder *P. van Duine*, gevolgd. De eerste pink bragt 40,000, de tweede 24,000 haringen mede. Onmiddellijk na de aankomst zijn de gewone presentharingen aan Z. M. den Koning, alsmede aan de hooge overheden in de residentie, afgezonden. Sedert zijn er nog geene andere pinken van de 35, zich voor deze vangst in zee bevindende, te Scheveningen teruggekeerd. Men schrijft dit aan het slechte weder toe. De aangebragte haring heeft *f* 40. de 1000 opgebragt.

— Uit Harderwijk meldt men, dat van daar den 14den dezer te water naar den Helder zal vertrekken een detachement, sterk 100 manschappen, onder bevel van den uit Oost-Indie alhier met verlof gekeerd zijnde en thans terugkeerenden 1sten luitenant *van der Veen*. Hetzelfde detachement zal begeleid worden door de 2de luitenants *Haarsolte* en *Hemmes*, benevens den officier van gezondheid der 3de klasse *de Graaf*. Hetzelve zal van daar met de *Zeemeeuw* naar Java vertrekken.

— Blijkens een berigt uit Konstantinopel van 9 September jl. is van wege het Nederlandsche consulaat-generaal te Tripoli, aan dat van Smyrna bekend gemaakt, onder dagteekening van 11 Augustus, dat het gouvernement van gemeld Rijk de geheele kust van het regentschap van Tripoli en Barbarije in staat van blokkade heeft verklaard, met uitzondering van de havens van Derne, Bingari en Tripoli, alzoede dat deze blokkade den 1sten September zoude aanvangen en bewerkstelligd worden door vijf Ottomaansche oorlogschepen.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, den 11den October.

Uit Thorn wordt dd. 5 dezer het volgende gemeld:

„De uit het legerkamp bij Kalisch naar Dantzig teruggekeerde Russische garde is den 28sten september, onder aanvoering van den luitenant generaal *Talenhoff* weder op pruissisch grondgebied gekomen en in den omtrek gekantonneerd, waarna deze troepen, in de volgende dagen door het garnizoen van Thorn plegtstatelijk ingehaald, feestelijk ontvangen en den 31sten september bij derzelver vertrek op gelijke wijze uitgeleid werden."

— H. K. H. de grootvorstin *Helena* van Rusland wordt heden alhier verwacht, om zich vervolgens naar Wiesbaden te begeven.

— Uit Weenen wordt van den 4den gemeld, dat bij een keizerlijk decreet volle vermindering van straf was verleend aan de personen, die in de jongste zamenzwering, door leden van het „jonge Italie" bewerkt, waren betrokken. Het berigt daarvan, door de Italiaansche bladen het eerst bekend geworden, had zoo in Tirolie als te Weenen veel genoegen verwekt.

— Uit Livorno schrijft men van den 2den, dat de cholera aldaar bijna geheel opgehouden had en zich ook niet verder dan in de omliggende dorpen had verbreid, zoodat men hoop voedde dat het overige deel van Toskane van de ziekte zou verschoond blijven. De belangelingen begonnen langzamerhand terug te keeren tot handel en verkeer. De stoomboot tusschen Marseille en Livorno had ingelijks de dienst hervat. — Drie portugeesche oorlogsvaartuigen, die zich ter dier reede van de Sardinische kusten, en bijzonderlijk in de golf van Spezzia ophielden, waren, ten gevolge van het geschil tusschen Portugal en Sardinien uitgebroken misverstanden, op de reede van Livorno ten anker gekomen.

— Uit Rome wordt van den 26sten september geschreven, dat bij eene verordening van den 19den, tot gemak van den handel in staatspapieren, bepaald was, dat de 5 pCt schuldbrieven, door Pius VII gestreefd, die tot heden op naam waren, tegen nieuwe obligatiën aan toonder konden ingewisseld worden. — Ten gevolge van eenen langs verschenen tarief, waarbij de vreemde munten naar hun innerlijk gehalte gebragt waren, waren deze laatste grootendeels uit den omloop geraakt en ondervond men veel verlegenheid aan hare gelden. — De oogst was in den Kerkelijken Staat zeer gunstig uitgevallen. — De verhooging der regten op vreemde wollen stoffen had weinig bijval gevonden, zoowel bij den handelaar als bij den fabrikant. Men kon zich geen denkbeeld maken van de stelselmatige wijze waarop de smokkelhandel werd gedreven. Gewapenderhand ondersteund, was er, bij de uitgestrekte grenzen van den Kerkelijken Staat, niets met vrucht tegen aan te wenden, dan wellig lage regten op alle inkomende producten.

— Heden 5 October waren de fondsen genoteerd: 5 pCt. Metall. 102¼; 4 pCt. 99½; Bankactien 1348.

XIX OCTOBER.

Binnen weinige dagen breekt het voor alle Nederlanders hoogst gewigtig tijdstip aan, waarop, door de opening van de Vergadering der Staten-Generaal, op nieuw de gelegenheid gegeven wordt aan Regering en Vertegenwoordiging, om met gemeen overleg te raadslagen over 's lands dierbaarste aangelegenheden. Wanneer de voorgaande zitting hoogst merkwaardig was, door de behandeling der voornaamste takken van bestuur, niet minder belangrijk staat deze zitting te worden, waarin verscheidene onafgedane zaken en verschovene onderwerpen definitief staan behandeld te worden. Aan het hoofd daarvan staat een nieuw ontwerp van wet, rakende de invordering der personele belasting van op sommige huurders onbare posten. Het voorstel des Heeren VAN REENEN, in de laatst voorgaande zitting ingetrokken door Zijn Ed. Mog., ten gevolge eener verklaring van de zijde der Regering, heeft het eerst de algemeene aandacht daarop ten stelligste gevestigd, en de onwilligheid van enkele personen, vooral in de hoofdstad des Rijks, om de gemeene lasten in den algemeenen druk, met gelatenheid en op hoop van betere tijden, mede te helpen dragen, heeft de aandacht onzer landgenoten opgewekt, en ziet men met verlangen te gemoet de wettelijke opheffing eener niet voldoende bevondene wetsbepaling, gepaard aan eenen meer 's lands inkomsten verzekerenden, daarvoor aubinterenden maatregel. De overtuiging toch behoort bij elken bewoner van ons Vaderland te bestaan, dat zonder eene behoorlijke en goedwillige opbrengst der lasten, de staat niet kan bestaan, en dat het pligt is voor een ieder, om zich onder geene voorwendsels aan staatslasten te onttrekken, of door spitsvindigheid deze te ontduiken; en wij vertrouwen, dat 's lands voornaamste en meest welgezeten burgers het geloof niet zullen beschamen, dat zij ook daarin een goed voorbeeld aan de mindere standen geven. — Nog meer belangwekkend, om des onderwerps wille, zal de behandeling zijn der door de Regering beloofde wet op de granen, waarvan 's Konings jongst besluit, die materie betreffende, de voorloper en aankondiger geweest is. Bereids zal men moeten doen opmerken, dat de moeijelijkheid van het onderwerp, als betreffende de aanmoediging van den landbouw en deszelfs opheffing uit zijnen kwijnenden toestand, in verband tot de vrijheid van den grootehandel, aanleiding zal geven tot belangwekkende advijzen, welke wij willen hopen, dat ten volle getuigen zullen, dat zij worden uitgebragt door personen, die op de vereischte hoogte staan om dit allergewigtigst onderwerp naar waarde te behandelen; en alhoewel het te vreezen is, dat de gevoelens zeer verschillend wezen zullen, zoo willen wij verwachten, dat men de welverdiende hulde zal willen toebrengen aan de zorg, waarmede de Regering deze zaak heeft trachten te regelen tot onderling welzijn en genoegen en dat de voorloopige bepalingen van bergtogt en entrepôt zullen gebillijkt worden. Langs dezen weg zien wij dan ook van de baan der te onderzoeken onderwerpen afdwingen de bij de Tweede Kamer aangenomene, doch door de Eerste Kamer verworpene overweging teruggezondene voordragt van wet, door den Heer VAN DAM VAN ISSELT ingediend. Het is volstrekt overbodig, om op nieuw terug te komen op de discussie en het lot, 't welk aan het voorstel van Zijn Ed. Mog. is toebeschikt geworden; wij willen het voldoende achten, dat ook Zijn Ed. bedoeling is bereikt bij de beloofde voordragt van wet ter ondersteuning van den Landbouw. — Dan, zoo al ernstige en levendige beraadslagingen over dit onderwerp ons te wachten staan, met niet minder aandrang gelooven wij de moeten te gemoet zien de discussie van het budget, en van de daarop volgende wet tot algeheele betaling der renten van de Nederlandsche staatsschulden. Veel is er *voor* en veel *tegen* de algeheele betaling der renten in het midden gebragt; doch alzoo het middel nog niet is aangegeven, hoe op eene regtmatige en billijke wijze eene *gedeeltelijke* betaling konde geschieden, en men toch wel verpligt is, om in gemoede te moeten toestemmen tot die betaling, bij gebrek van de middelen van schifting, welke *ex voto* men ook doen moge, om den Belgen hun bescheiden aandeel in de staatsschuld te doen dragen, zoo is het vooral te voorzien, dat men zal eindigen met die algeheele betaling toe te staan. Maar met dat al rust er eene niet minder zware zedelijke verpligting op de Rege-

ring, om door alle middelen, die de Voorzienigheid in hare handen gesteld heeft, een eervol einde te maken aan dien treurigen toestand, welke uitmergelende is voor onze staatskas, hoogst drukkend is voor de ingezetenen, en onregtmatig van den hals der ware belastingschuldigen afgeschoven, ten laatste een wezenlijk bankroet zal daarstellen, of aanleiding geven tot eene nog verdere verschuiving eener eervolle eindschikking. Laten wij inmiddels goede moeds zijn, en vertrouwende, dat de Regering ook even goed besef heeft van hare verpligtingen jegens de landzaten, als deze jegens het Hoog Bestuur, gedurig een' last helpen dragen, welke zij niet dan geduldigen aan trouwe onderdanen op de schouders doet drukken, in de verwachting, dat dra een bijna onverhoopte omkeering der Europesche staatsbelangen het regt weer op zijnen zetel herstelle en vergoeding schenke voor onverdiende en smadelijke verongelijkingen; maar laat ons dien tijd afwachten met bezadigdheid, opdat onze vijanden niet roemen in onze rampen. — Blijft dan nog over de voordragt der nog onafgedaan hangende veranderingen in de wetboeken van koophandel, van regtsvordering in burgerlijke en in strafzaken en van strafregt. Het valt echter te betwijfelen, of de lang gekoesterde hoop der ingezetenen, om weldra in het bezit te zijn eener nationale wetgeving en nationale regtsbediening, geschoeid zoo als de wetboeken zelve op de denkwijze en zeden onzer natie en in verband met de behoeften onzer eeuw, wel bij den afloop dezer zitting meer zullen van verwezenlijking zal hebben aangenomen, zoodra de discussie over dit onderwerp in de jongst afgeloopene zitting, hoewel die afgeloopen is in den zin en geest der Grondwet, zoo levendig is geweest, en de strijd der meeningen zelfs zoo heftig is geweest tusschen de leden zelve der Commissie, belast met de herziening der wetgeving, om niet met zekere angstvalligheid te gemoet te zien de verdere behandeling dier wetten, onder dergelijke omstandigheden. Ware het niet, dat de Regering voor het oog der Natie, en met klem van redenen, en met allen mogelijken zedelijken aandrang, de invoering der nieuwe wetgeving als noodzaak, ja als onafwijkbaar ook in verband met staatkundige aangelegenheden hadde voorgedragen, en alzoo kracht hadde medegewerkt tot de aanneming der wet op de regterlijke organisatie, dan zouden wij met leedwezen ons door den vreemdeling moeten hooren toeduwen, dat de Edele Mogende waarheid als grief hadden aangegeven, dat onze Nederlandsche, wanneer goedtrouwige regering, weigerend was geweest om, uit geheime bedoelingen, de invoering van een hernieuwd regtswezen, door de Grondwet gewild, daar te stellen, en zulks ook nu nog bewaas. Gelukkig wederspreken de daden der Regering en de krachtige redeneringen des ministers van justitie die meermalen te horen gebragte ook dezen zoo dikwijls als opgeraapt te zijn beweesden beschuldigingen. De belofte-nissen, dat ook eene herziening der militaire wetgeving, vooral voor wat aangaat de regtspleging en de samenstelling der Krijgsraden, waarbij vooral ook onze mobiele Schutterijen zulk een groot belang hebben, het onderwerp blijft van de bestendige zorg der Regering, hopen wij verhoudigelijk door de Regering onder het oog te mogen brengen. Wanneer alles dan gereed zou zijn, de Grondwet gewijzigd te houden, vergeten, dat er een Grondwet te dood staat, om het aan de hand doen van wijzigingen te maken, zich van de op heterste rustende verpligtingen tot 's lands eer en welzijn te kwijten. *Hoop doet veel, wijsheid gaat alle dingen mede ten goede.*

Letterkundige en Wetenschappelijke Nieuwtijdingen.

Deze zoogt van aanteekeningen, betrellende merkwaardige boekwerken, in de verloopene maand met rijk genoeg zijnde geweest, om daarvoor eene afzonderlijke plaats in te ruimen, zoo worden dezelve hier in ons Letterkundig Nieuwsoverzigt.

Duitschland. — Bijdragen van de vereeniging der Natuur- en Geneeskundigen, onlangs te Bonn gehouden, hebben de Philosophische Faculteit der Rhijnsche Frederik-Wilhelms-Universiteit aldaar de volgende Geleerden met het eere-diploma der Doctorale waardigheid beschonken: den Kamerheer Lebrun van Bucr van *Berlijn*, de Hoogleeraren Elie de Beaumont van Mijne Ingenieurs van *Parijs*, en William Buckland van *Oxford*. — De voorbereiding van eene uitvoerige Geschiedenis der onderscheidene gedaanten waaronder de pest bij de Ouden voorkomt, is een klein geschrift, van Dr. J. F. C. [illegible] Hoogleeraar te *Berlijn*, over de pest, welke in den jare 165 in Europa gewoed heeft. De titel is: *De peste Antoninjana Commentatio*. — De Bestuurders der Algemeene taalkundige belangrijk, de veranderingen en [illegible] welke eene taal ondergaat, wanneer zij uit het tijdperk [illegible] overgaat, waarin zij alleen gesproken wordt, tot dat overgaat, [illegible] ook in geschrifte gebruikt wordt, kan hun de kennis van de [illegible] niet onbelangrijk, en ingevolge de verschijning van een werk van de Kavaliotis, *die Sprache der Albanesen oder Schkipetaren*, niet anders dan welkom zijn. (*Fremd.* Pr. 1 Thlr. 12 gr.) De taal der *Albanezen* toch is eerst in den jare 1827, door eene overzetting van het Nieuwe Testament in het Albanesch, te *Korfu* verschenen, dat tijdperk uitgetreden, en staat overigens historisch met de Grieksche, Latijnsche, Slavische en andere talen in verband. Xylander houdt haar voor een tak van den Indisch-Germaanschen taalstam.

Rusland. — In het Fransche Tijdschrift *la Revue Germanique* was voor eenigen tijd een overzigt gegeven van den toestand van het Schoolwezen in onderscheidene landen, en daarin gezegd, dat de verhouding van het getal schoolkinderen tot de bevolking in *Rusland* was, als 1 tot 700. Het Tijdschrift van het Ministerie van het openbaar onderwijs te *Petersburg* heeft eene wederlegging gegeven van deze opgaaf, welke, gelijk dat Tijdschrift zegt, bedroevend zoude wezen voor *Rusland* en op dat Rijk het verwijt zoude laden, dat het sedert de 17de eeuw niet was voorutgegaan. De dwaling van de genoemde *Revue* is hierin gelegen, dat, in den Almanak van *Petersburg* hebbende gevonden, dat het getal leerlingen in de inrigtingen voor onderwijs, welke onder het bestuur van het Ministerie van onderwijs staan, 70,586 bedraagt, de Redactie van het Fransche Tijdschrift niet geweten heeft, dat slechts een zeer klein getal inrigtingen voor onderwijs onder het *bestuur* van het Ministerie staan. Het getal leerlingen op de Openbare of door de Regering onderhoudene Scholen alleen bedraagt niet 70,000, maar 266,200, waarbij dan nog moet gevoegd worden de overgroote menigte kinderen, die in bijzondere Scholen onderwezen worden of huiselijk onderrigt ontvangen, van welke laatsten het aantal in *Rusland* zeer groot is, door den verren afstand, waarop vele familiën van de Scholen wonen, waarom ook, ten aanzien van dit gedeelte van het onderwijs, aldaar zeer naauwkeurige verordeningen bestaan, gelijk er in het gemelde Ministerieele Tijdschrift zeven verschillende Kategorieën van huiselijk en bijzonder onderwijs voorkomen. Het gemelde Tijdschrift geeft vervolgens een overzigt van hetgeen in de laatste jaren in *Rusland* van Regeringswege voor het Hooger en Lager en algemeen volksonderrigt gedaan is, en besluit aldus: „In het korte tijdsverloop van vijf jaren heeft *Rusland* zien ontstaan: het paedagogisch centraal-Instituut, de Universiteit te *Kiew*, verscheidene Lyceën en Gijmnasiën, de Militaire Akademie voor den Generalen Staf, de Heelkundige en Godgeleerde Akademiën te *Wilna*, het Kadettenkorps van Alexander, het technologische Institut, het Oostersche Institut te *Odessa*, eene bijzondere School voor de belijders der Mozaïsche geloofsleer te *Odessa*, eene School voor Bouwkunde onder bestuur van den Directeur der Communicatie-wegen, 12 Scholen voor kinderen van Burgerlijke Beambten van ondergeschikten rang, het Institut voor de beoefening van de Kalmuksche taal, de School tot vorming van Militaire Auditeurs te *Petersburg*, verscheidene Scholen voor onder-heelmeesters, eene School voor Bouwkunde te *Moskou*, eene School voor de Koopvaardijscheep-vaart, eene School te *Simpheropol* tot vorming van Leeraars onder de *Tartaren*, de Landmeter-school bij het Houtvester-Institut, 35 Scholen, welke op apanage-landen zijn gesticht en 38 andere, welke nog zullen geopend worden, enz. Bij alle deze nieuwe scheppingen, heeft de Regering de reeds bestaande inrigtingen voor onderwijs in geenen deele verwaarloosd. De meeste Universiteiten en Gijmnasiën hebben eene nieuwe inrigting bekomen, het Studieplan heeft eenen wijderen omvang gekregen, de leerwijzen zijn volkomener gemaakt, het lot der Onderwijzers is verbeterd en de toekomst der onderwijzenen beter verzekerd."

Portugal. — Het *Diario do Governo* van den 10 September bevatte een verslag, door de gezamenlijke Ministers aan de Koningin overhandigd, over volksonderwijs en de daarvan te verwachten voordeelen, welk stuk alleszins blijken draagt van verlicht verstand. Goede Scholen zijn in *Portugal* eene allereerste behoefte, en men verheugt zich derhalve, dat de Koningin deswege een besluit heeft afgekondigd, geheel in overeenstemming met het voorstel van het Ministerie. Men zegt, dat deze organisatie van het schoolwezen in *Portugal* met oordeel is ingerigt, en de gunstigste uitkomsten doet verwachten.

Frankrijk. — Onder de nieuwe letterkundige ondernemingen verdient bijzondere opmerking de *Verzameling van volledige geschiedenissen van alle Staten van Europa*, fraai, in twee kolommen gedrukt, en uitgegeven onder de leiding van de Heeren Chateaubriand, de Barante, Villemain, de Sismondi, Thierry, Mignet, Michelet, Guizot, Guichard, M. P. Lacroix (alias *Bibliophile Jacob*) en anderen, met medewerking van den Engelschen geschiedschrijver Dr. John Lingard, den Italiaan Botta, enz.; en op het besluit van den heer Duruy, verplaatser van de *Geschiedenis van Duitschland*. Men berekent dat het werk 20 deelen zal beslaan. Hetzelve zal beginnen met de Geschiedenis van *Spanje* en *Portugal*, door Dumont, met aanteekeningen volgens Mariana en anderen. Tegenwoordig zijn vijf afleveringen het licht zien. De *Geschiedenis van Engeland* zal die van Dr. Lingard zijn; de geschiedenis *van Duitschland* die van Luden; *van Zwitserland* die van Muller; de geschiedenis *van Italie* die van Leo, Guicciardini en Botta; de geschiedenis *van Turkije* die van von Hammer; de geschiedenis *van Rusland* die van Karamsin, met eenige andere. Alle deze Schrijvers zullen verrijkt worden met aanteekeningen volgens nieuwere Schrijvers. Men zal zich vooruit ophouden met het schrijven eener volledige geschiedenis van *Frankrijk*, zoo veelen reeds over dit onderwerp gedaan heeft, worde niet gemeld. — Nog verdient onder de nieuwste, in *Parijs* uitgekomen werken, opmerking eene herdrukking van de bekende Mad. Roland in 1790 en 1791, en aan gedurende den geheelen loop der Constituerende vergadering gehouden, welke als eene onpar-

baré aanvulling mogen beschouwd worden der opmerkelijke Gedenkschriften, door de veelzins overspannen, maar altijd hoogst belangrijke vrouw, in hare gevangenis opgesteld, en met haar bloed bezegeld.

Engeland. — De Sterrekunde heeft een gevoelig verlies geleden door den dood van Dr. Brinkley, Bisschop van *Cloyne*, vroeger Koninklijk Sterrekundige van *Ierland* en Hoogleeraar in de Sterrekunde bij het *Trinity-College* te *Dublin*. Zijne ontdekking van de parallax der vaste sterren heeft hem het eerst eenen Europeschen naam gegeven, welke hij later door onderscheidene belangrijke bijdragen tot de *Philosophical Transactions* waardiglijk heeft gehandhaafd. — Te *Londen* is een belangrijk werk uitgekomen over de longtering van den Engelschen Geneesheer James Clark en geheeten: *A treatise on Pulmonary Consumption*. De schrijver gaat uit van het beginsel, dat de longtering, niet eene plaatselijke kwaal is, aan eene plaatselijke oorzaak toe te schrijven, maar van eenen vooraf bestaanden ziekelijken toestand van het ligchaamsgestel; welke niet zelden overgeërfd is, en waaraan bij den mensch geest van *tuberculous cachexia*, gedurende welke ook alleen de geneeskunde iets ter genezing vermag. De statistieke opgaven welke de schrijver aangaande de ziekte mededeelt, belgeen hij over den invloed van het klimaat op dezelve zegt, en het hoofdstuk over de longtering bij de negers, zijn vooral belangrijk.

166ste Koninklijke Nederlandsche Loterij.

Derde Klasse.

3de Trekking: N°. 388, *f* 1000; N°. 12254, *f* 1000.
4de ——: N°. 16835, *f* 25000; N°. 13585, *f* 2500.

Heurspruy der Effecten, te Amsterdam.

DINGSDAG, den 13den October.

	Laagste koers.	hoogste koers.	Laatste koers.
Nederland. pCt.			
Werk. Schuld 2½	58	55⅛	55 1/16
dito dito 3	102	102	101 15/16
Uitgeleend. dito.			
Kasbiljetten dito	2 5/16	2 3/16	2 3/16
Amort. Synd. 4½	95 5/16	95 3/16	95 3/16
Dito dito 3½	79 1/16	79 5/16	79 5/16
Schatkistbil. 4			
Hand. Maats. 4			
Nieuwe Dito 4½	101⅛	101⅛	
Frankrijk.			
Ins. Grosth. 3			
Engeland.			
Dito p. 12 Aug. 3			
Spanje.			
Pas. B. Amst. 5	30 1/2	30 1/16	30 1/16
Dito, *f* 1000 3	18 3/8	18 5/16	18 3/8
Fransche Dito	14 1/8	14 1/8	14 1/8
Cert. B. Lond. 5	30	30 1/16	30 1/16
Engelsch Uitg.			
Portugal.			
Obl. de bonds 5			
Dito dito 3			
Napels.			
Certific. L. & B. 5			
Dito F. Ric. & C. 5	95⅝		
Leen. Lond. R. 5			
Rusland.			
Obl. Hoger. 5	103⅛	103⅞	

	pCt.	Laagste koers.	hoogste koers.	Laatste koers.
Dito 1825	5	104 5/16		
Cert. dito 1831	5	97 1/2	97 3/4	
Obl. te Lond.	5			
Cert. te Hamb.	5			
Insc. in Assig.	6	69 3/16	69 1/2	
Certific. dito.	6	69 1/16	69 3/8	
Polen. A. L. *f* 300		121 3/4		
Aand. L. *f* 500		151		
Pruisen.				
Dito dito R. 50				
Nieuw Leen 1830	4	101 3/4		
Oostenrijk.				
Aand. L. *f* 100		258		
Dito dito 250	4	124		
Metalliek	5	98 1/4	98 1/2	98 1/2
Dito L. gen.	5			
Dito	2½	56 1/2		
Obl. Goll. & C.	5	101 5/8		
Dito	4	91 1/2		
Cert. Stadsb.	2½			
Wien. B. act.	3			
Nieuwe Aand.		700		
Denemarken.				
Leen te Lond.	3	77	77 1/2	
Balziliën.				
Dito Rotsch.	5	80 7/8		
Russ. Fa. Acti.				
500 Fr.	*f*			

Heden heeft het voorspoedig van een *DOCHTER*, Vrouw
H. C. G. BARNAART, geboren Bekkers.
Moergestel, 12 October 1835.

Op den 12den October 1835, overleed te Waspik, in den ouderdom van ruim 21 jaren, Vrouwe N. VERHEIJDEN
veel geliefde Echtgenoot van
C. L. GOETS VAN BAGGEN,
Sous-Lieut. bij het Regiment Nassau, N°. 6.

VOOR HET RIJK.

VIERDE DIRECTIE. VESTING
BREDA.

FORTIFICATIEN.

OPENBARE AANBESTEDING.

Ingevolge magtiging en onder nadere goedkeuring van den Kolonel Directeur der Vierde Directie van Fortificatien te Breda, zullen ten Militairen Kantore worden Aanbesteed:

Het LEVEREN en van een KLEIN ARSENAAL, en de zogenaamde Casematten, binnen de Vesting Breda, met het MAKEN van de daartoe behoorende AFSLUITINGEN en het BESCHOEIJEN van den Toegang der RIVIER DE MARK, agter Chasseland.

Deze Aanbesteding zal geschieden op ZATURDAG den 31sten October 1835, des morgens ten half elf uren, in het Koffijhuis op de Groote Markt, bij A. PITAK, alwaar het Bestek van werken van dien dag zal liggen, en zoo middels nadere inlichtingen te bekomen zijn bij den Majoor Eerstaanwezenden Ingenieur te Breda, alwaar ook de Teekeningen van het Gebouw des morgens van 10 tot 12 uren te zien zijn.

VOOR HET RIJK.

Amortisatie-Syndicaat.

AANBESTEDING.

De AGENT van het DOMEIN te Breda, als daartoe gemachtigd, zal op Maandag den 19den October 1835, 's morgens om 11 uren, ten Huize en Herberge van JAN VAN ALPHEN, in den Zandberg, buiten de Ginnekenpoort, onder Teteringen, ten overstaan van den Heer Burgemeester der Gemeente Teteringen, publiek aan den meest inschrijvende Aanbesteden:

1°. De LEVERANTIE, en 2°. het TRANSPORTEEREN van 50 kubiek Ellen STRAATMIST, ten dienste van het Lieutsche

3°. De LEVERANTIE, en 4°. het TRANSPORTEEREN van 239 kubiek Ellen dito STRAATMIST, ten dienste der Mast- en Ulvenhoutsche Bosschen, en voorts onderscheiden GRIT- en AARDEWERKEN in de Mast- en Ulvenhoutsche Bosschen. Alles breeder bij Billetten omschreven.

De Algemeene en Bijzondere Voorwaarden van Aanbesteding liggen ter lezing, ten Kantore van den Agent, terwijl bij de Plantagiemeesters in de respective Bosschen nadere informatien en dienwijzingen te bekomen zijn.

Breda, 8 September 1835. De Agent voornoemd:
M. SMITS.

*** Een tijdelijk Adjunct Paarden-Arts bij een der korpsen van het Leger te Velde, de vergunning van het Departement van Oorlog verkregen hebbende, om zich te laten vervangen, door een GEËXAMINEERD PAARDEN-ARTS uit den Civielen Stand; een dusdanig persoon de vereischte kundigheden bezittende, en daartoe genegen, kan zich aanbieden bij de Uitgevers dezer, onder de letters R. A. Hierbij wordt in overweging gegeven dat het jaarlijksch traetement van een Adjunct Paarden-Arts bij het Leger te Velde, bedraagt ongeveer *f* 900,00 daaronder gerekend de schadeloosstelling voor Vivres. Brieven *franco*.

*** Ter *STEENDRUKKERIJ* van F. ANDRIESSEN, te Eindhoven, zijn tegen INTEEKENINGSPRIJS de volgende gelithographeerde *KUNSTPLAATEN* verkrijgbaar:

I. De Kruisiging Christi, naar *Angelo*, groot royal formaat . . . . . *f* 3,—.
II. Het Abendmahl, naar *Leonard da Vinci*, royal form. » 1,20.
III. Christus als er het Brod segnete, naar *Carlo Dolci*, id. » 1,50.
IV. Moeder met haar Zuigeling, naar *Raphael*, id. . . . . » 1,50.
V. Het Leven Pinxtering voor Cöln bij Frankfort, a. m. . . » 3,—.
VI. St. Johannes, naar *Dolcinelli* . . . . . » —,50.
VII. Carla Unvergeßlichkeit, als pendanten voorgaand, van *J. Majlander* aus Paris . . . . . » 0,50.

Voorts zijn bij Bovengemelden alle SCHRIJFBEHOEFTEN, als ook MILITAIRE GEDRUKTE STUKKEN voor Infanterie als Kavallerie, tegen garnizoens-prijs te bekomen.

Een BOEKBINDERS-GEZEL, zijn werk goed verstaande, kan in Bovengenoemde Drukkerij dadelijk geplaatst worden. Adres onder letter F. A., Brieven *franco*.

*** Bij den Boekhandelaar J. G. ANDRIESSEN, te Utrecht, ziet heden het licht en is alom te bekomen:

I. TAAL-WENKEN voor Nederlanders bij het Onderwijs, door F. Mossman, Rector der Lat. School te Bergen-op-Zoom, *f* 1,50.
II. DE ZANGMINNENDE KINDERVRIEND of School-Liedjes, voor 3 stemmen . . . . . à *f* 0,40.
III. NEDERLANDSCHE ZANG-BUNDEL, derde Stukje 80 Cents. De vorige Stukjes zijn nog in elke Boekhandel te bekomen à 80 Cents.

BIJ *BROESE & COMP.* TE BREDA,
ZIET DER LICHT:

I. **BIBLIOTHEEK DES SOLDAATS.** — Verzameling van Handleidingen ten dienste van de Onder-Officieren en Soldaten van het Leger, bewerkt door de oudst toezigt van den Kolonel P. bi Bosch. 1ste deel, 2e gedeelte. Bevattende *de Fortificatie* door V. de St. Remy; uit het fransch vertaald door een' Officier der Ligte Kavallerie, met pl. . . . . *f* 1,25.

Van het 1ste stuk des 1sten deels, behelzende *de Rekenkunst, Meetkunst, Landmeetkunde, Tapographie*, zijn nog eenige Exemplaren voorhanden, en voorts beide stukjes in een deel vereenigd verkrijgbaar, onder den titel: *Handleiding tot de Rekenkunst, Meetkunst, Landmeetkunde, Tapographie en Fortificatie*, ten dienste van de Onder-Officieren en Soldaten van het Leger, met 7 uitslaande platen . . . . . à *f* 2,50.

II. Tweede Verzameling van **UITGEWERKTE VOORSTELLEN TEN OPGELOSTE VRAGEN**, betreffende de *Rekenkunst en Meetkunst*, ten dienste van Zelfoefenaars, 1 deel in 8°, van 350 pag., met pl. . . . . *f* 1,—.

Van de Eerste Verzameling dezer Voorstellen zijn insgelijks nog Exemplaren tegen denzelfden prijs verkrijgbaar; gelijk mede van de Eerste en Tweede Verzamelingen van Uitgewerkte Voorstellen en Opgeloste Vragen betreffende *de Rekenkunst*, ten dienste van Scholen en Zelfoefenaars, voor den geringen prijs van 90 Cents, elke Verzameling.

Te Breda, bij BROESE & COMP., Boekdrukkers en Boekverkoopers.